

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ**

Збірник наукових статей

ЛЬВІВ - 2022

УДК 37.041:811
ББК 81.2р.
А 43

*Рекомендовано Вченою радою факультету №5 ІПФПНП ЛьвДУВС
(протокол №6 від 16.11.2022)*

Рецензенти:

Дяк Т.П., доцент кафедри прикладної лінгвістики НУ «Львівська політехніка» кандидат педагогічних наук, доцент

Сидорук І.І., декан факультету №2 ІПФПНП Львівського державного університету внутрішніх справ кандидат юридичних наук

А 43 Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: Збірник наукових статей / Укладач: І.Ю. Сковронська. Львів: ЛьвДУВС, 2022. 173 с.

До збірника увійшли методичні напрацювання, що стосуються виховання мовної культури як забезпечення лінгвістичної безпеки держави, формування іноомої компетентності правоохоронців України зокрема, та міжкультурної іноомовної компетентності загалом, організації самостійної роботи здобувачів, інноваційних форм та методів навчання мов, психолінгвістичних можливостей людини при вивченні та використанні іноземних мов, здійснення освітнього процесу у сучасних умовах з використанням онлайн-навчання як альтернативної форми традиційного навчання. Закцентовано увагу на викликах та можливостях навчання мов у сучасних умовах, мультикультурному аспекті цієї проблеми.

**УДК 37.041:811
ББК 81.2р.**

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2022

5. Шкабаріна М. А. Розвиток педагогічної креативності майбутніх учителів початкової школи у процесі вивчення фахових дисциплін : монографія / М. А. Шкабаріна. – Рівне : видавець О. Зень, 2019. – 149 с.

Валентина ВОЛОШИНА,

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. Стаття присвячена проблемі оцінювання навчальних досягнень із іноземної мови здобувачів вищої освіти. Автор статті наводить приклади формального та неформального оцінювання рівня володіння іноземною мовою здобувачами вищої освіти та розглядає переваги та недоліки використання таких видів оцінювання.

Ключові слова: оцінювання навчальних досягнень, іноземна мова, формальні та неформальні завдання.

Annotation. The article deal with the problem of evaluating educational achievements in a foreign language of students of higher education. The author of the article gives examples of formal and informal assessment of the level of foreign language proficiency of students of higher education and considers the advantages and disadvantages of using such types of assessment.

Keywords: performance assessment, foreign language, formal and informal tasks.

Постановка проблеми. Реформування системи освіти актуалізувало в Україні пошук шляхів удосконалення навчально-виховного процесу, спрямованого на виховання ініціативної, самодостатньої, творчої особистості здобувача, яка відповідає вимогам III тисячоліття. У цьому контексті актуальною

стає проблема її мовленнєвого розвитку шляхом використання інформаційних технологій та інноваційних методик тощо. Важливою складовою освітніх реформ іншомовної освіти є удосконалення системи оцінювання навчальних досягнень здобувачів. У розв'язанні окресленої проблеми важливо використати напрацювання зарубіжних учених, у яких акумульовано результати багаторічних пошуків у цій галузі.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Значний інтерес у межах дослідження становлять праці з проблем освіти США: про організацію освітнього процесу, форми і методи оцінювання навчання в контексті сучасних тенденцій змісту освіти (А. Сбруєва, О. Сухомлинська, Н. Теличко, М. Шутова); сучасні педагогічні технології організації навчання (І. Ветрова, О. Лещинський, О. Літвінов, О. Малярчук, С. Шумаєва) тощо. Окрім того, в останні роки значна увага приділяється аналізу сучасних європейських підходів до викладання іноземних мов на різних ступенях освіти (Г. Гринюк, Л. Гульпа, О. Кузнецова, О. Мисечко, Л. Мовчан, Н. Нікольська, О. Першукова). Проблема іншомовної освіти і, зокрема технологій оцінювання навчальних досягнень, які є однією з важливих ланок у системі навчання іноземних мов, серед зарубіжних науковців є надзвичайно актуальною (Х. Кертан, К. Песола, Т. Данн, К. Лінс, Д. Річардз, Д. Шорт, Л. Томпсон, Г. Вігінз та інші). Доцільність вивчення досвіду США щодо іншомовної освіти визначається тим, що наприкінці ХХ ст. – початку ХХІ ст. в країні проведено значну дослідницьку та експериментальну роботу, що зумовило створення проектів укладання відповідних програм, удосконалення засобів навчання та технологій оцінювання, зокрема сучасних інформаційно-комунікаційних (ІКТ) тощо. Напрацювання американських дослідників у сфері навчання іноземних мов мають безперечну теоретичну і практичну цінність для України, але є малодоступними для вітчизняних учених. У пропонованій статті ми спробували розглянути один із аспектів цієї проблеми, а саме – систему оцінювання навчальних досягнень з іноземної мови. Отже, **мета статті** – дослідити особливості оцінювання навчальних досягнень з іноземної мови, зокрема використання ІКТ в іншомовній освіті.

Виклад основного матеріалу. Кожен викладач іноземної мови повинен з відповідальністю підходити до вибору методики оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. Тому в першу чергу необхідно з'ясувати, що в собі містить даний вид діяльності.

Згідно з сучасними уявленнями, оцінювання означає збір інформації про прогрес здобувачів в навчанні, зміни в їхньому ставленні до навчальної діяльності, аби зробити висновок про їхні когнітивні надбання.

Оцінювання може здійснюватися формально (за допомогою тестів та екзаменів) чи неформально. Неформальне оцінювання можна можна застосовувати під час заняття, спостерігаючи за здобувачами, що виконують завдання, уважно дослухаючись до їхнього мовлення. Також можна проводити формальне оцінювання (наприклад, дати виконати тест під час заняття), щоб отримати іншу інформацію про успіхи різних здобувачів.

Перш ніж планувати оцінювання, необхідно для себе визначити його мету та вирішити, коли та в якій формі його провести, обрати відповідні методики. Коли ми обираємо формальне чи неформальне оцінювання, нам необхідно проаналізувати їхні переваги в кожному окремому випадку, виходячи з їхніх завдань, мети та способу виставлення балів. Для формального оцінювання можуть підійти завдання у вигляді тестів або екзаменів, натомість, коли обираємо неформальне оцінювання, здобувачі можуть виконувати звичні для них завдання на занятті або вдома.

Формальне тестування проводять під час екзамену, коли здобувачі сидять за партами, мовчки працюючи над завданнями впродовж обмеженого часу під наглядом викладача, та отримують оцінку за нього.

Наведемо **приклади формального тестування:**

- **Діагностичний тест** (diagnostic test) проводять на початку курсу, щоб визначити стратегію подальшого навчання здобувачів вищої освіти.
- **Тест на визначення рівня володіння мовою** (placement test) потрібен під час вступу до мовної школи чи курсів, щоб правильно провести розподіл на групи за рівнями.

- **Формувальне оцінювання** (formative assessment) використовують, коли нам потрібно скоригувати навчальний процес та забезпечити зворотний зв'язок (feedback) здобувачів про їхні сильні та слабкі сторони у вивченні теми.

- **Підсумковий тест** (summative test) проводять в кінці семестру чи курсу, і здобувачі отримують оцінку за нього.

Метою формального оцінювання може бути визначення загального рівня володіння мовою (proficiency test), навчальних досягнень на кінець курсу (achievement test) чи частини курсу (progress test).

Що ж стосується неформального оцінювання, то його мета полягає у зворотному зв'язку (feedback) з викладачем (щоб визначити, наскільки успішним було навчання); сприянні викладачу у виборі видів роботи та матеріалів для майбутніх занять, а також у зворотному зв'язку (feedback) для здобувачів про те, що вони можуть виконати та що ще потрібно доопрацювати.

Коли відбувається формальне оцінювання здобувачі отримують бали (%; A-F, Pass/Fail та інші); викладач занотовує свої спостереження, при цьому бали не виставляє, або здобувачі масі нотують свої успіхи. Здобувачі самі можуть здійснювати неформальне оцінювання. Це може бути самооцінювання або взаємне оцінювання. Для цього вони можуть використовувати спеціальні чеклисти, що робить їх самостійнішим у навчанні. Потім викладач може користуватися цією інформацією при плануванні наступних занять. Неформальне оцінювання за своєю природою є формувальним.

Завдання для формального оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти можуть визначати рівні володіння різними навичками та бути більше чи менше наближеними до реального вживання мови, а також бути легшими чи важчими для виставлення балів.

Приклади неформальних завдань: заповнення пропусків (видалені певні тематичні слова); впорядкування переплутаних речень; переформулювання речень; пошук помилок у тексті; запитання з множинним вибором відповіді; запитання на “Правильно/Неправильно/(Не вказано)”; перенесення інформації (наприклад, з тексту до діаграми, таблиці тощо); пошук відповідності; логічне

впорядкування частин тексту чи малюнків; диктант; написання узагальненого викладу прочитаного чи почутого тексту; кероване письмове завдання; інтерв'ю; завдання на заповнення пропущеної інформації, яку здобувачі отримують від партнера; читання для пошуку певної інформації (scanning); рольові ігри; написання есе, електронного листа, листівки, звіту; групові дискусії; вибір заголовків для текстів або абзаців; підпис малюнків; заповнення бланків; завершення оповідання; опис малюнка або діаграми; зображення маршруту на карті; завершення малюнка; вибір малюнка або опису, найбільш наближеного до почутого; розв'язання проблем у групах; створення майнд-мепс; пошук зайвого; добір синонімів, антонімів, визначень.

З цього видно, що одні завдання можна оцінити легко, адже у них лише одна правильна відповідь, інші ж можуть мати кілька. Деякі завдання мають на меті перевірити рівень володіння граматичним або лексичним матеріалом, способами зв'язку слів у реченні, розуміння прослуханого або прочитаного тексту та оперування даними з нього, узагальнення змісту тексту чи написання власного висловлення на запропоновану тему; взаємодію з іншими учасниками навчання.

Можемо сказати, що будь-який із видів завдань для оцінювання має як переваги, так і недоліки. І для того, щоб оцінювання було справедливим і оптимальним, необхідно поєднувати різні види завдань.

Завдання можна поділити на об'єктивні та суб'єктивні в залежності від того, яким чином екзаменатор має послуговуватися власними поглядами у процесі оцінювання роботи.

Завдання, створені для оцінювання, мають на меті перевірити окремі навички (наприклад, множинний вибір або правильно/неправильно), і є досить практичними у застосуванні: їх досить легко створювати, і вони можуть давати надійні результати. Утім, вони спрямовані більше для перевірки знань про мову, а не на її використання, і тому вважаються нереалістичними (тобто не відображають реального рівня володіння мовою).

Завдання, які пов'язані із продукуванням довгих текстів чи розгорнутого усного мовлення складніше оцінювати, і результати такого оцінювання не є

надійними. Проте завдяки ним, здобувачі мають можливість практикуватися у мові, близькій до потрібної у реальному світі.

Завдання, що спрямовані на перевірку окремих вмій роботи з англomовним дискурсом (мовлення та текст) є доволі корисними для оцінювання таких рецептивних навичок як читання та аудіювання. Якщо мова йде про оцінювання продуктивних навичок (а саме, письмове та усне мовлення), то їх краще оцінювати за допомогою використання розширених завдань – наприклад, написання узагальненого викладу тексту (summary) або розробка інтерв'ю. Незважаючи на те, що такі завдання є менш практичними для оцінювання, їхньою перевагою є можливість відтворювати ситуації з реального життя.

Беручи до уваги всі недоліки та переваги таких видів оцінювання, ми маємо дійти до балансу у використанні їх обох. Завдання для формального оцінювання, зазначені вище, можуть бути доречними в окремих випадках; їх можна порівняти з фотографією. Коли ж ми прагнемо отримати “фільм”, нам варто застосовувати неформальне, тривале оцінювання або портфоліо.

Використовуючи тривале оцінювання, викладачі дають завдання протягом семестру (твір, презентацію, есе тощо), виставляючи середній бал за такі види завдань. До портфоліо можуть входити всі роботи здобувачів за певний період або окремі роботи. Інколи здобувач може у ньому оцінити себе сам. Наведемо декілька переваг оцінювання за портфоліо:

- їх легко доєднати до процесу навчання, адже у них міститься робота, яку здобувачі виконують на занятті чи вдома;
- до портфоліо входять різні види робіт, а не лише кілька тестових завдань; портфоліо є досить інформативними, адже у них корисна інформація для викладачів, здобувачів, адже охоплюють як рецептивні, так і продуктивні навички та демонструють, як здобувачі можуть використовувати мову на занятті та поза ним, а не лише під час тестування;
- портфоліо показують прогрес здобувача в розвитку, а не лише в день тесту;

- портфоліо можуть створювати умови для рефлексії, коли його власник пише коментарі до своєї роботи, які розглядають як частину портфоліо.

До недоліків портфоліо можна віднести складність та суб'єктивність його оцінювання. Незважаючи на це, при постійному оцінюванні частин портфоліо протягом певного часу, зникає складності оцінювання всього об'ємного портфоліо одночасно.

Практичні поради, які зроблять оцінювання легшим та більш об'єктивним:

- використовуючи “суб'єктивні” завдання, такі як усні інтерв'ю, листи чи есе, ми можемо зробити оцінювання більш об'єктивним, користуючись перевіреними критеріями оцінювання, організованими як набір рівнів (bands). Як варіант, можна спробувати користуватися Assessment Criteria, які пропонують для IELTS exam: для есе та для вільного мовлення (у жодному разі не має бути монологом);

- при підготовці тесту, варто додати до нього різні типи завдань, щоб здобути об'єктивну картину про сильні та слабкі сторони здобувачів;

- обсяг та вид неформального оцінювання залежать від того, яка кількість здобувачів на занятті, а також від знань та навичок, які ми прагнемо перевірити, частоти проведення формальних тестів та екзаменів;

- здобувачі повинні знати, як і коли ми їх неформально оцінюємо;

- здійснюючи неформальне оцінювання продуктивних навичок у великих аудиторіях, більш ефективно буде оцінювати невелику кількість здобувачів на різних заняттях. Таким чином ми можемо слідкувати за аудиторією чи певними здобувачами і робити записи або заповнювати чекліст;

- неформальне оцінювання рецептивних навичок можна також виконувати через перевірку завдань з читання чи аудіювання;

- неформальне оцінювання знань з лексичного та граматичного матеріалу можна здійснювати за допомогою мовних ігор або вікторин, чи просто через слідкування за виконанням практичних завдань і занотовуванням характерних помилок. Згодом ми можемо надати фідбек окремим здобувачам чи

всій аудиторії, або ж повернутися до помічених питань пізніше, на підсумковому занятті;

- можна також здійснювати оцінювати через такі речі як мотивація чи докладені зусилля – через спостереження або бесіду зі здобувачами;
- щоб володіти всією інформацією щодо неформального оцінювання варто здійснювати записи результатів такого оцінювання, особливо у великих групах. Ці записи можуть бути розміщені у графах про граматику, лексику, мовних навичок, мотивації та загального прогресу навпроти імені кожного здобувача. Вони забезпечать викладача важливою інформацією для створення профілю здобувача.

Висновки. Сучасний викладач повинен звертати увагу на те, щоб тестування позитивно впливало на процес навчання та мотивацію здобувачів. Щоб у тестах був відображений справжній рівень знань здобувачів, необхідно вдаватися до комбінування різних видів завдань як об'єктивних, так і суб'єктивних.

Варто не забувати, що процес оцінювання повинен бути справедливим. І ще одне: оцінювання – не самоціль, завдяки зворотному зв'язку (feedback) воно допомагає навчанню.

Список використаних джерел:

1. “The TKT Course M1,2 and 3” Cambridge ESOL;
2. “The CELTA Course Trainer’s Manual” Cambridge ESOL.

Мар'яна ГДАКОВИЧ,
кандидат філологічних наук, доцент
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

РЕДАКТОРСЬКА І ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

В.СІМОВИЧА У 30 – 40-Х РР. ХХ СТ.

Анотація. *Переїзд В.Сімовича до Львова у 1933 р. спричинив поживлення національного культурного життя. Управа товариства*